

INFORMACJA

o posiedzeniu **Komisji Praw Człowieka i Praworządności**

nr posiedzenia: **7**

data posiedzenia: **6 marca 2024 r.**

Porządek posiedzenia:

1. Wyniki kontroli Europejskiego Trybunału Obrachunkowego w zakresie praworządności.

Posiedzeniu przewodniczył:

przewodniczący komisji Marcin Karpiński.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie komisji:

Grzegorz Fedorowicz, Marcin Karpiński, Marek Komorowski, Joanna Sekuła, Aleksander Szwed, Barbara Zdrojewska,

goście, m.in.:

Europejski Trybunał Obrachunkowy:

członek Marek Opióła ze współpracownikami.

Ad 1.

Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO) jest jedną z instytucji unijnych, niezależnym zewnętrznym kontrolerem Unii Europejskiej. Trybunał rozpoczął działalność w 1977 r, a swoją siedzibę ma w Luksemburgu. Kolegium ETO składa się z 27 członków – po jednym z każdego państwa członkowskiego. Członkowie Trybunału są przypisani do jednej z pięciu izb kontrolnych podzielonych tematycznie: izba I – zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych; izba II – inwestycje na rzecz spójności, wzrostu gospodarczego i włączenia społecznego; izba III – działania zewnętrzne, bezpieczeństwo i sprawiedliwość; izba IV – regulacja rynków i konkurencyjna gospodarka; izba V – finansowanie Unii i administrowanie nią. ETO sprawdza sprawozdawczość finansową, stosowanie unijnych przepisów finansowych, a także to, czy unijne strategie i programy pozwalają osiągnąć wyznaczone cele i zapewniają gospodarne wykorzystanie środków; przyczynia się do poprawy zarządzania finansami UE oraz propaguje rozliczalność i przejrzystość; przedstawia swoje uwagi i zalecenia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, rządowi i parlamentom państw członkowskich oraz opinii publicznej. ETO publikuje: sprawozdania roczne, sprawozdania specjalne, opinie i przeglądy. Współpracuje również z Prokuraturą Europejską (EPPO) i Europejskim Urzędem ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF). W ostatnim czasie ETO opublikował: sprawozdanie specjalne 03/2024 pt. „Praworządność w UE – udoskonalono przepisy mające chronić interesy finansowe Unii, ale nie wyeliminowano wszystkich zagrożeń”, za które odpowiada członkini Trybunału Annemie Turtelboom (izba II), oraz Przegląd 02/2024 „Sprawozdawczość Komisji na temat praworządności”, za który odpowiada członkini Trybunału Laima Liucija Andrikiene (izba V).

Obie publikacje pozwoliły spojrzeć całościowo na to, co się wydarzyło w kwestii praworządności.

Członek ETO Marek Opióła w pierwszej kolejności omówił Przegląd 02/2024 „Sprawozdawczość Komisji na temat praworządności”; jego zakres to: sprawozdanie na temat praworządności versus pozostałe narzędzia UE; rola sprawozdania i cel przyświecający jego publikacji; etapy opracowywania sprawozdania i publikacji; działania następcze dotyczące realizacji zaleceń oraz główne ustalenia: proces przygotowania; zakres i podstawy weryfikacji; zalecenia Komisji Europejskiej; zalecenia i ich wdrażanie; działania informacyjne. Publikowane co roku sprawozdanie na temat praworządności jest jednym z mechanizmów, które służą Unii Europejskiej do umacniania praworządności w państwach członkowskich. Wprowadzono je w 2020 r. jako narzędzie zapobiegawcze w celu monitorowania sytuacji w zakresie praworządności i ułatwienia rozwiązywania problemów zaraz po ich wystąpieniu. ETO zwrócił uwagę na fakt, że w państwach członkowskich zrealizowano niewielki odsetek zaleceń zawartych w sprawozdaniu. Następnie członek ETO Marek Opióła przeanalizował sprawozdanie specjalne 03/2024 pt. „Praworządność w UE – udoskonalono przepisy mające chronić interesy finansowe Unii, ale nie wyeliminowano wszystkich zagrożeń”; zakres kontroli to rozporządzenie w sprawie warunkowości, a główne ustalenia dotyczą polityki spójności, Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), wpływu środków ochrony. Sprawozdanie formułuje również 6 zaleceń dla Komisji Europejskiej, które Komisja z wyjątkiem jednego, w postaci sporządzania corocznego sprawozdania na temat skuteczności środków zastosowanych w odpowiedzi na naruszenia zasad praworządności, aprobuje. W styczniu 2021 r. przyjęto rozporządzenie w sprawie warunkowości, które wzmocniło ramy prawne Unii Europejskiej dotyczące praworządności. Dzięki temu Komisja Europejska może skuteczniej przeciwdziałać naruszeniom zasad państwa prawnego. Rozporządzenie to – wraz z innymi mechanizmami ochrony budżetu ustanowionymi w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) oraz polityki spójności – umożliwia zastosowanie odpowiednich środków w przypadku, gdy dojdzie do takich naruszeń w państwach członkowskich. ETO wskazuje, że istniejące mechanizmy ochrony wartości podstawowych mają jednak pewne niedociągnięcia i nie zabezpieczają jeszcze w pełni interesów finansowych Unii Europejskiej.

Nad informacją przeprowadzono dyskusję. W dyskusji zabrali głos senatorowie oraz przedstawiciel Europejskiego Trybunału Obrachunkowego.